

Dosarul nr. 3ra-1405/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud. N. Pasecinic)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Panov, L. Pruteanu, V. Cotorobai)

DECIZIE

14 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Raisa Melnicenco,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei
Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani cu privire la încasarea pensiei,
împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 12 octombrie 2016, Raisa Melnicenco a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei
Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani solicitând încasarea de la Casa Națională
de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a sumei pensiei pentru perioada 11 iunie
2009-23 martie 2012.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că la 23 martie 2015 s-a adresat la
Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani, mun. Chișinău cu o cerere prin care
a solicitat reluarea achitării pensiei începând cu 11 iunie 2009 până la 23 martie
2015. Lipsind-o de mijloacele minimale, Casa Națională de Asigurări Sociale a
Republicii Moldova a obligat-o să recunoască prin prezenta cerere că pensia stabilită
începând cu 11 iunie 2009 nu a primit-o din vina sa. De fapt, beneficiind de situația
de serviciu, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova i-a cauzat
impedimente în primirea banilor la oficiul poștal. Pensia i-a fost stabilită începând
cu 11 iunie 2009, însă a fost tăinuit acest fapt față de ea-reclamanta și de instanțe
prin decizia din 19 august 2009 de refuz în stabilirea pensiei. Această decizie de
numire a pensiei a fost contestată și prin hotărârea din 27 mai 2010 a Curții de Apel
Chișinău și prin decizia din 24 noiembrie 2010 a Curții Supreme de Justiție a fost
menținută.

Reclamanta a menționat că în februarie 2012 s-a adresat cu cerere de chemare
în judecată despre eliberarea informației despre data emiterii deciziei privind
stabilirea pensiei și instanța a constatat conform datelor prezentate de Casa Națională
de Asigurări Sociale a Republicii Moldova că pensia a fost stabilită prin decizia nr.

93 din 01 iulie 2009. Rezultând din cele expuse, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în instanțele de judecată, începând cu 11 iunie 2009 până la 24 noiembrie 2010 a insistat asupra valabilității deciziei din 19 august 2009 de refuz în numirea pensiei. În legătură cu intrarea în vigoare a deciziei din 24 noiembrie 2010 a Curții Supreme de Justiție, s-a adresat repetat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun. Chișinău, cu solicitarea de a-i stabili pensia, adică îndeplina recomandărilor instanțelor judiciare. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova i-a comunicat că nu i-a fost refuzat niciodată în stabilirea pensiei și că decizia din 19 august 2009 nici nu există și a insistat că decizia privind stabilirea pensiei a fost emisă la data de 01 iulie 2010, cu remiterea banilor oficiului poștal, dar la discreția sa nu i-a primit. Având în vedere că Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova i-a refuzat în eliberarea deciziei de stabilire a pensiei începând cu 11 iunie 2009, însă i-au apărut dubii referitor la data emiterii, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată în baza Legii privind accesul la informație și instanța a stabilit la 15 martie 2012 că pensia a fost numită în baza deciziei nr. 93 din 01 iulie 2009. Totodată, a indicat că începând cu 11 aprilie 2011, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova i-a creat impedimente la primirea pensiei, prin emiterea deciziei de suspendare în achitarea pensiei. Această decizie a fost emisă până la expirarea a termenului de șase luni din ziua în care ar fi putut afla în principiu despre stabilirea pensiei, adică decizia din 11 aprilie 2011 a fost emisă peste un termen de patru luni și 13 zile din data emiterii deciziei din 24 noiembrie 2010 a Curții Supreme de Justiție, ceea ce contravine Hotărârii de Guvern din 2006 privind modul de stabilire a pensiei.

Reclamanta a afirmat că s-a adresat la 15 martie 2011 către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun. Chișinău cu cerere de stabilire a pensiei, dar i s-a refuzat în înregistrarea acesteia. În aprilie 2011 s-a adresat către Ministerul Muncii, solicitând intermedierea în depunerea cererii. Cererea a fost readresată Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova și în mai 2011 i-a fost refuzat în primirea cererii. Or, a solicitat acceptarea cererii întru executarea deciziei din 24 noiembrie 2010 a Curții Supreme de Justiție, însă Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a indicat că ar fi solicitat primirea cererii pentru examinare în ordine de revizuire a cererii. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova refuzându-i în depunerea cererii de stabilire de plată a pensiei, cum i-a recomandat Curtea Supremă de Justiție, a emis decizia de suspendare de plată a pensiei, însă a tăinuit-o. Despre această decizie a aflat din decizia din 15 martie 2012 a Curții de Apel Chișinău emisă la cererea de chemare în judecată în baza Legii privind accesul la informație, care a recepționat-o mai târziu. Copia deciziei de suspendare a pensiei, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova i-a eliberat-o în luna mai, anul 2014. Astfel, a fost nevoită de a depune cerere de reluare a plății pensiei și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun. Chișinău a emis decizie de achitare a pensiei pentru trei ani retroactiv, începând cu 23 mai 2015, făcând referire la Hotărârea de Guvern din 2006. Conform legislației în vigoare, termenul de prescripție începe să curgă din ziua în care a devenit cunoscută o anumită circumstanță. Concomitent a precizat că decizia din 15 martie 2012 a fost emisă în lipsa sa și a recepționat-o în februarie 2013, iar traducerea acesteia mai târziu. Din momentul când a aflat despre data

stabilirii pensiei începând cu 11 iunie 2009, are dreptul de a pretinde achitarea pentru o perioada de trei ani.

Reclamanta a precizat că a respectat procedura prealabilă sesizării instanței de judecată prin contestarea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău la 11 iulie 2016 și la 09 august 2016 a primit răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. Astfel, la 09 septembrie 2016 s-a adresat în instanța de judecată cu cerere, fiindu-i restituită pentru nerespectarea prevederilor art. 170 Cod de procedură civilă, în legătură cu ce a solicitat prelungirea termenului de depunere a cererii de chemare în judecată rezultând din respectarea procedurii prealabile prin depunerea cererii la 11 iulie 2016 către Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova.

La 21 martie 2017, Raisa Melnicenco a depus cerere de concretizare prin care a solicitat încasarea de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău, a sumei pensiei pentru perioada 11 iunie 2009-27 martie 2012.

La 09 august 2017, în cadrul ședinței de judecată, Raisa Melnicenco a prezentat calculul sumei pensiei ce urmează a fi încasată pentru perioada 16 februarie 2009-28 martie 2012 și anume suma de 42280 de lei.

Prin hotărârea din 09 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a respins ca fiind depusă peste termen și neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani, mun.Chișinău cu privire la încasarea în mod silit a pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-28 martie 2012 în sumă de 42280 de lei.

Prin decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Raisa Melnicenco și s-a menținut hotărârea din 09 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

La 15 august 2018, Raisa Melnicenco a declarat recurs împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe din 09 august 2017.

În motivarea recursului s-a invocat că prima instanța a menținut decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale despre achitarea datoriei la pensie la cererea de reluare din 27 martie 2015 doar pentru un termen de trei ani retroactiv, adică pentru perioada 27 martie 2015-27 martie 2012 în baza Hotărârii de Guvern din 2006.

Recurenta a indicat că instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Totodată, a menționat că instanța de apel a admis încălcări la adoptarea deciziei, deoarece în caz de divergențe între legislația națională și ce internațională, se aplică prevederile celei internaționale.

Recurenta a afirmat că nu este de acord cu refuzul instanței de a anula decizia de suspendare de plată a pensiei din 01 aprilie 2011, deoarece omiterea termenului de trei ani a fost stabilit conform art. 267 Cod civil. Pentru a fi soluționată chestiunea privind respectarea termenilor procesuali, urmează a fi aplicate prevederile legii speciale și anume art. 10 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, conform căruia poate solicita pensia oricând. Aplicarea eronată a prevederilor legale referitor la termenele de prescripție a dus la menținerea în vigoare a deciziei din 11 aprilie 2011, emisă contrar prevederilor Hotărârii de Guvern din anul 2006. În

rezultatul suspendării de plată a pensiei, au fost încălcate prevederile art. 46, art.47 din Constituția RM. Concomitent, a precizat că, de fapt, a solicitat prelungirea termenului cu indicarea motivelor.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 17 mai 2018, iar Raisa Melnicenco a declarat recurs la 15 august 2018.

Materialele cauzei atestă că decizia contestată a fost recepționată de către recurentă la 25 iunie 2018, conform semnăturii aplicate pe recipisă (f.d.162). Astfel, recursul declarat la 15 august 2018 este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 31 octombrie 2018 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Raisa Melnicenco și va casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere parțială a acțiunii, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat în mod eronat legea.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform art. 14 alin. (1), (2) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului,

revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel. În cazul în care organul emitent are un organ ierarhic superior, cererea prealabilă poate fi adresată, la alegerea petiționarului, fie organului emitent, fie organului ierarhic superior dacă legislația nu prevede altfel.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei, au constatat că Raisa Melnicenco la 11 iulie 2016 a depus cerere către Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova prin care a solicitat anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău, emisă în rezultatul examinării cererii din 25 martie 2015 de reluare a achitării pensiei, achitarea pensiei integral începând 11 iunie 2009 până la data de 25 martie 2015, cu excluderea sumei achitate pentru perioada 25 martie 2012-25 martie 2015, recunoașterea ca fiind nulă a deciziei de stabilire a pensiei din 19 august 2009 și anularea deciziei de suspendare a achitării pensiei din 11 aprilie 2011 (f.d.23-25).

Conform art. 16 alin. (1) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Prin răspunsul nr. M-864/16 din 09 august 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, cu referire la prevederile art. 31, stabilirea pensiei, art. 32, termenele de acordare a dreptului la pensie din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, titlul legii în redacția în vigoare la data examinării cererii, a comunicat Raisei Melnicenco precum că în legătură cu faptul că buletinul de identitate a fost prezentat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău la 11 iunie 2009, din aceasta dată urmează a fi stabilită pensia pentru vârstă. La fel, s-a indicat că în contextul prevederilor pct. 20 din Hotărârea de Guvern nr. nr. 929 din 15 august 2006 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de pensii și alocațiilor sociale de stat, în redacția în vigoare la data examinării cererii, plata pensiei stabilite, dar neîncasate pe o perioadă de 6 luni de către beneficiar se suspendă. Plata pensiei se reia din luna în care beneficiarul a depus cererea și actele ce îi atestă identitatea, aceasta fiind achitată retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani anteriori datei solicitării, dar nu mai devreme de data suspendării. Drept urmare al adresării la 27 martie 2015 către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău, de reluare în achitarea pensiei, în baza art. 35 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, pensia a fost achitată retroactiv din data adresării, începând cu 27 martie 2012. Totodată, s-a indicat că în prezent plata pensiei se efectuează regulat prin intermediul oficiului poștal nr. 71 (f.d.26-27).

Prin răspunsul nr. M-1148/16 din 27 septembrie 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, la adresarea repetată a Raisei Melnicenco i-a comunicat că răspunsuri detaliate au fost oferite de către Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova prin scrisorile nr. Aud-109/127-16 din 28 iulie 2016 și nr. M-864/16 din 09 august 2016. Concomitent, s-a precizat că beneficiază de pensie pentru limita de vârstă începând cu 11 iunie 2009 pentru stagiul de 23 de ani, 11 luni și 03 zile (f.d.28).

Conform art. 17 alin. (1) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, cererea prin care se solicită anularea unui act administrativ sau recunoașterea dreptului pretins poate fi înaintată în termen de 30 de zile, în cazul în care legea nu dispune altfel. Acest termen curge de la: a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea acesteia; b) data comunicării refuzului de soluționare a unei cereri prin care se solicită recunoașterea dreptului pretins sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea unei astfel de cereri; c) data comunicării actului administrativ, în cazul în care legea nu prevede procedura prealabilă.

Drept urmare, prin cererea de chemare în judecată depusă la 12 octombrie 2016, cu concretizările ulterioare, reclamanta Raisa Melnicenco a pretins încasarea în mod silit de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-28 martie 2012 în sumă de 42280 de lei.

Colegiul relevă că instanțele ierarhic inferioare cu aplicarea unor prevederi legale declarate neconstituționale și interpretarea eronată a normelor de drept material, prin hotărârea din 09 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, menținută prin decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, eronat au respins ca fiind depusă peste termen și neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani, mun.Chișinău cu privire la încasarea în mod silit a pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-28 martie 2012 în sumă de 42280 de lei.

Conform art. 47 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Conform art. 9 lit. a) al Legii privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, în sistemul public, se acordă pensie pentru limită de vârstă, or, aceeași prevedere legală se conținea și în Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998, în vigoare la data stabilirii pensiei Raisei Melnicenco pentru limita de vârstă.

Conform art. 10 alin. (2) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998, în vigoare la data stabilirii pensiei reclamantei, dreptul la pensie se cuvine și poate fi solicitat de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare prevăzute de prezenta lege.

În conformitate cu art. 123 alin. (2) Cod de procedură civilă, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sunt obligatorii pentru instanța care judecă cauza și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleași persoane.

Astfel, din hotărârea din 15 martie 2012 a Curții de Apel Chișinău rezultă că prin decizia nr.93 din 02 iulie 2009 a Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Raisei Melnicenco i-a fost stabilită pensie pentru limita de vârstă în mărime de 651, 79 de lei, care a fost transferată la Oficiul Poștal MD 2071, în raza domiciliului. Până la data de 30 aprilie 2010 pensia Raisei Melnicenco s-a aflat la Oficiul Poștal, iar în luna mai, anul 2010 a fost restituită la contul Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. La 01 iulie 2010 Casa

Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a transferat la Oficiul Poștal MD 2071 pensia restantă pentru perioada 11 iunie 2009-30 iunie 2010 în sumă de 8340,22 de lei și pentru luna iulie, anul 2010, suma de 679, 83 de lei, care, la fel, nu a fost ridicată și în luna februarie, anul 2011, sumele au fost restituite la contul Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. Drept urmare a restituirii sumelor, la 11 aprilie 2011 a fost emisă decizia de suspendare a achitării pensiei până la solicitarea acesteia (f.d.22).

Instanțele ierarhic inferioare cu referire la prevederile pct.20 din Hotărârea Guvernului nr. 929 din 15 august 2006 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de pensii și alocațiilor sociale de stat, au reținut că reclamantei i-a fost achitată pensia pentru o perioadă de trei ani, începând cu 27 martie 2012 până la 27 martie 2015 inclusiv. În consecință, instanțele inferioare au respins ca fiind depusă peste termen cerința reclamantei cu privire la încasarea pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-26 martie 2012, conform cererii de chemare în judecată, iar referitor la plata pensiei pentru perioada 27 martie 2012-28 martie 2012 ca neîntemeiată. Or, instanțele de judecată au relevat că Raisa Melnicenco s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani, mun.Chișinău, la 27 martie 2015 cu cerere de reluare a achitării pensiei.

Concomitent Colegiul remarcă că instanțele inferioare au reținut dispoziția pct. 20 din Hotărârea Guvernului nr. 929 din 15 august 2006, în redacția în vigoare la data solicitării de către Raisa Melnicenco a reluării achitării pensiei, 27 martie 2015, conform căreia plata pensiei stabilite, dar neîncasate pe o perioadă de 6 luni de către beneficiar se suspendă. Plata pensiei se reia din luna în care beneficiarul a depus cererea și actele ce confirmă dreptul său la plata pensiei, aceasta fiind achitată retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani anteriori datei solicitării, dar nu mai devreme de data suspendării.

Conform pct. 20 din Hotărârea Guvernului nr. 929 din 15 august 2006, în redacția în vigoare din 19 iulie 2016, plata pensiei stabilite, dar neîncasate pe o perioadă de 6 luni de către beneficiar se suspendă. Plata pensiei se reia din luna în care beneficiarul a depus cererea și actele ce îi atestă identitatea, aceasta fiind achitată retroactiv din data suspendării.

Or, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 19 iulie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat și Regulamentul privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale de stat și alocațiilor sociale de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.929 din 15 august 2006 (plata retroactivă a pensiei) (sesizarea nr.67g/2016), s-a declarat neconstituțională sintagma „pe o perioadă de cel mult 3 ani anteriori datei solicitării, dar nu mai devreme de data suspendării” din pct.20 al Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale de stat și alocațiilor sociale de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.929 din 15 august 2006.

Colegiul reliefă că Curtea Europeană a asimilat dreptul la prestații sociale unui drept de proprietate, în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, doar în cazul persoanelor care au plătit contribuții la un sistem de protecție socială (Muller v. Austria, decizia din 16 decembrie 1974), ulterior jurisprudența acesteia a evoluat, nu fără de ambiguități în ceea ce privește prestațiile

non-contributive, spre o protecție mai largă. În acest sens, în cauza *Stec și alții v. Marea Britanie*, decizia de admisibilitate din 6 iulie 2005, Marea Cameră a Curții Europene a statuat, cu valoare de principiu, că: „[...] 54. Atunci când un Stat Parte pune în aplicare o legislație care prevede plata automată a unei prestații sociale – indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor – această legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr.1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale [...]”. Astfel, conform jurisprudenței Curții Europene, art. 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană se aplică fără a fi nevoie să se bazeze exclusiv pe relația între alocarea prestațiilor sociale și obligația de a plăti impozite sau alte contribuții (a se vedea, inter alia, *Gaygusuz v. Austria*, Hotărârea din 16 septembrie 1996, *Willis v. Marea Britanie*, Hotărârea din 11 iunie 2002, *Stec și alții v. Marea Britanie*).

În contextul dat, Curtea Constituțională a concluzionat că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 și, respectiv, art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. [...] un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei.

În atare circumstanțe, Colegiul notează că Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 19 din 19 iulie 2016, cu referire la jurisprudența Curții Europene în materia aplicării art.1 din Protocolul nr.1, conform căreia dreptul la prestații sociale se asimilează unui drept de proprietate, a reținut că prin normele contestate, care stabilesc limita de 3 ani pentru încasarea retroactivă a pensiei calculate, a fost instituită o ingerință în exercitarea dreptului de proprietate. De altfel, dreptul de proprietate nu este unul absolut și poate fi supus unor limitări. În acest context, Curtea a indicat că o restrângere a drepturilor relative garantate de Constituție trebuie să fie prevăzută de lege, să fie necesară în interesele menționate la art.54 alin.(2) din Legea fundamentală, să fie proporțională cu situația care a determinat-o și să nu aducă atingere substanței dreptului de proprietate, altfel spus - să servească unui interes public legitim.

Totodată, în jurisprudența sa, Curtea a statuat că legiuitorul poate stabili anumite condiții privind exercitarea drepturilor civile subiective, nerealizarea cărora poate duce la stingerea acestor drepturi. Asemenea condiții se referă inclusiv la limitele temporale de apariție, exercitare sau apărare a drepturilor civile, numite în dreptul civil „termene” (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 19 iunie 2015). Curtea Constituțională a considerat relevantă în acest sens jurisprudența Curții Europene, care a subliniat importanța termenelor limitative (de prescripție sau de decădere dintr-un drept dacă nu este exercitat) pentru certitudinea juridică, atunci când folosirea acestor termene urmărește un scop legitim în interesul general (*Dacia SRL v. Republica Moldova*, hotărârea din 18 martie 2008, §75; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și JA. Pye (Oxford) Land Ltd v. Regatul Unit*, hotărârea din 30 august 2007).

În această ordine de idei, Curtea Constituțională a subliniat că dreptul la pensie (tratată ca un drept de proprietate în sensul art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană) nu poate fi privit doar ca un drept subiectiv civil, ci, în primul rând, acesta face parte din domeniul raporturilor de protecție socială, și prin natura lor

social-juridică primară, pensiile sunt sursa principală și permanentă de subzistență a pensionarilor.

Prin urmare, cu referire la interesul public în discuție, punând în balanță interesul statului de a stabili anumite termene de apariție, exercitare sau apărare a drepturilor civile în scopul asigurării certitudinii juridice, pe de o parte, și dreptul cetățenilor de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile legii, aceasta fiind, de regulă, sursa lor primară de existență, pe de altă parte, Curtea a constatat că acesta din urmă prevalează. Astfel, Curtea a reținut că prevederile contestate nu vin în protejarea unui interes public general în sensul art.54 alin.(2) din Constituție, sunt disproportionale și aduc atingere atât dreptului de proprietate, cât și dreptului la asistență și protecție socială.

Concomitent Colegiul învederează că prin Hotărârea Curții Constituționale menționată, a fost recunoscută neconstituțională sintagma „pe o perioadă de cel mult 3 ani până la data solicitării” din articolul 35 alineatul (1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Or, conform art. 35 alin. (1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, în redacția anterioară emiterii Hotărârii Curții Constituționale, pensia neîncasată la timp se plătește retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani până la data solicitării.

Aceste dispoziții legale precitate au fost reținute că fiind contrare articolelor 46 alin.(1) și art. 47 combinate cu art.54 din Constituția Republicii Moldova.

Art. 35 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, în redacția în vigoare din 01 ianuarie 2017, statuează că pensia stabilită și neîncasată la timp se plătește retroactiv din data suspendării.

Colegiul reiterează că decizia de suspendare a achitării pensiei este datată cu 11 aprilie 2011, aspect reținut și de instanțele ierarhic inferioare.

Colegiul relevă că la examinarea litigiului dedus judecății, sintagma din prevederea legală referitor „pe o perioadă de cel mult 3 ani anteriori datei solicitării, dar nu mai devreme de data suspendării” era deja declarată neconstituțională, or, Hotărârea Curții Constituționale este în vigoare din 19 iulie 2016.

De altfel, această sintagmă era deja declarată neconstituțională la data de 09 august 2016 și la 27 septembrie 2016, când Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a răspuns la adresarea Raisei Melnicenco de achitare a pensiei (f.d.26, 28). Or, pârâțul cu referire la prevederile pct. 20 din Hotărârea Guvernului nr.929 din 15 august 2006 și ale art. 35 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, a menționat că Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani, mun.Chișinău, la cererea din 27 martie 2015 de reluare a achitării pensiei, i-a achitat pensia Raisei Melnicenco pentru trei ani începând cu 27 martie 2012.

Colegiul reține că art. 26 alin. (7) al Legii cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 prevede că hotărârile Curții Constituționale produc efect numai pentru viitor.

Astfel, fiind instituită norma generală privind efectul de viitor al hotărârilor, Curtea Constituțională, în același timp, în decizia de inadmisibilitate a sesizării nr.128g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 26 alin. (7) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 81 din 18 noiembrie 2016, a relevat că [...] legislația procesual-civilă atribuie hotărârilor Curții Constituționale caracter

retroactiv, prin posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești irevocabile în cazul în care norma aplicată litigiului a fost declarată neconstituțională.

Chiar și în condițiile când acest aspect a fost examinat de Curtea Constituțională prin prisma exercitării căii extraordinare-revizuirea hotărârilor judecătorești în cazul declarării neconstituționale a unor prevederi legale, Colegiul menționează că legislația procesuală prevede posibilitatea participanților la proces și a altor persoane, ale căror drepturi au fost încălcate, de a exercita căile de atac împotriva actelor judecătorești. Astfel, hotărârile judecătorești fiind reexamineate de către instanțele ierarhic superioare, urmează a fi casate dacă au fost emise în baza unor legi declarate neconstituționale. Curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție asigură controlul judiciar al hotărârilor pronunțate de instanțele de fond, prin intermediul căilor de atac, în condițiile art. 119 din Constituția Republicii Moldova, iar modalitatea de exercitare este prevăzută în Codul de Procedură Civilă.

În consecință, pornind de la faptul că instanța de recurs asigură controlul judiciar al hotărârilor pronunțate de instanțele inferioare, prin intermediul căilor de atac, urmează a fi casată hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel, or, acestea au fost emise cu aplicarea unor prevederi legale declarate neconstituționale.

Curtea Constituțională, în hotărârea pentru controlul constituționalității art. XI pct.16 din legea nr.29 din 6 martie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sesizarea nr.4a/2013) nr. 16 din 25 iunie 2013, a statuat că neretroactivitatea hotărârilor instanței de jurisdicție constituțională nu poate prevala în situația în care la baza hotărârilor judecătorești sunt puse prevederi legale care contravin drepturilor și libertăților fundamentale și prin efect sunt declarate neconstituționale.

La caz, Colegiul accentuează că dreptul reclamantei pretins a fi încălcat este un drept constituțional și nu poate fi restricționat sau limitat, deoarece se aduce atingere atât dreptului de proprietate, cât și dreptului la asistență și protecție socială.

Chiar dacă dreptul la pensie nu este un drept de sine stătător, consacrat și apărut de CEDO, grație caracterului patrimonial al prestațiilor sociale, a fost asimilat de către Curte, fapt detaliat *supra*, unui drept de proprietate (proces denumit „socializare a noțiunii de bunuri”), iar, în consecință, protecția dreptului la pensie oferită de art. 47 din Constituție, este suplimentată cu protecția oferită de art. 46 din Constituție și art. 1 al Protocolului 1 al CEDO.

În acest sens, Colegiul reține că CtEDO a relevat că în cazul în care cuantumul unui drept salarial [sau unei pensii stabilite] este redus sau anulat, această măsură poate constitui o ingerință în exercitarea dreptului de proprietate, care trebuie să fie justificată (a se vedea *mutatis mutandis* Rasmussen v. Polonia, hotărârea din 28 aprilie 2009, § 71). Or, o condiție esențială pentru ca ingerința să fie considerată drept compatibilă cu art.1 din Protocolul nr.1 este faptul că aceasta trebuie să fie prevăzută de lege și să servească unui interes public legitim.

De altfel, drepturile sociale sunt acele drepturi care asigură accesul la resurse indispensabile existenței și dezvoltării ființei umane din punct de vedere economic, social și cultural. Prin natura sa social-juridică, pensia este sursa principală și permanentă de subzistență a pensionarilor.

În atare circumstanțe, pornind de la faptul că statul are obligația de a lua măsuri pentru a asigura un nivel de trai decent, accesul titularului la un „drept dobândit” nu urmează a fi îngrădit. Beneficiarul de pensie urmează în orice moment și fără

anumite condiții să beneficieze de resursele financiare prestabilite, care sunt destinate pentru asigurarea mijloacelor de subzistență și a unui nivel de trai decent. Astfel, atingerea adusă dreptului la pensia neîncasată, poate fi de asemenea calificată ca o încălcare a dreptului la un trai decent. Or, scopul pensiei este acela de a compensa în perioada pasivă a vieții persoanei asigurate contribuțiile vărsate de către acesta la bugetul asigurărilor sociale de stat în temeiul principiului contributivității și de a asigura mijloacele de subzistență a celor care au dobândit acest drept în condițiile legii.

Aici este de remarcat că Curtea Constituțională în Hotărârea nr.27 din 18 mai 1999 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, a reținut că în Legea nr.156-XIV este consacrată și destinația specială a contribuțiilor de asigurări sociale: veniturile din fondul de pensii pot fi utilizate numai pentru plata pensiilor. [...] Astfel, prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana practic își câștigă dreptul de a primi o pensie în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității. [...] Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să-i plătească o pensie al cărei cuantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate.

În această ordine de idei, Colegiul reliefă că instanțele ierarhic inferioare constatând că faptul neîncăsării/neridicării din motive necunoscute a pensiei de către reclamanta Raisa Melnicenco a dus la suspendarea plății acesteia și, în final, constatând ca fiind întemeiată și legală achitarea pensiei doar pentru perioada 27 martie 2012-27 martie 2015, au adus atingere atât dreptului de proprietate, cât și dreptului la asistență și protecție socială a Raisei Melnicenco. Or, reclamanta fiind pensionară, nu poate fi lipsită de sursa de subzistență. Drepturile ce decurg din asigurările sociale aflate în plată, sunt drepturi legal câștigate, ceea ce exclude posibilitatea eliminării sau diminuării lor.

De altfel, ingerința admisă în dreptul reclamantei nu întrunește condițiile ce ar duce la legalitatea acesteia: dispoziția legală ce o prevedea a fost declarată neconstituțională; aduce atingere substanței dreptului de proprietate, cât și dreptului la asistență și protecție socială; nu servește unui interes public legitim.

Mai mult ca atât, prin prisma art. 5 alin.(2) Cod de procedură civilă, nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Referitor la omiterea termenului de prescripție constat de instanțele ierarhic inferioare, Colegiul menționează că instanțele cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material în raport cu circumstanțele cauzei, eronat au constatat ca fiind omis termenul de prescripție la înaintarea cerinței de încasare a pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-26 martie 2012, specificând că după regula generală termenul a început să curgă la 27 martie 2015, invocând în acest sens prevederile art. 267 alin. (1), art.271, art.272 alin.(1) Cod civil.

Or, prin prisma art. 10 alin. (3) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998, în vigoare la data adresării organului de asigurări sociale și ulterior în instanța de judecată, dreptul la pensie este imprescriptibil, argument invocat și de recurentă.

În contextul prevederilor art. 47 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, cetățenii au dreptul de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile Legii nr.156-XIV.

În consecință, Colegiul consideră întemeiată cererea de chemare în judecată, cu concretizările ulterioare, privind încasarea de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în beneficiul Raisei Melnicenco a pensiei neachitate pentru perioada 11 iunie 2009-26 martie 2012.

Cu referire la cererea de chemare în judecată în partea încasării pensiei pentru perioada 16 februarie 2009-10 iunie 2009 inclusiv, Colegiul consideră necesar de a o respinge, deoarece pensia pentru limita de vârstă a fost stabilită începând cu 11 iunie 2009 (f.d.81) prin decizia organului de asigurări sociale nr. 93 din 02 iulie 2009, care este în vigoare și nu a fost contestată de reclamantă.

Or, conform art. 30 alin. (1) coroborat cu art. 31 alin. (2) al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, în vigoare la data stabilirii pensiei reclamantei, pensiile se stabilesc și se plătesc de către organele de asigurări sociale, în baza cererii de pensionare și actele necesare se depun la organul teritorial de asigurări sociale de la domiciliul asiguratului, unde se înregistrează în mod obligatoriu.

În ceea ce privește cererea de chemare în judecată în partea încasării pensiei pentru perioada 27 martie 2012, 28 martie 2012, această urmează a fi respinsă, or, pentru aceste zile pensia a fost achitată, ceea ce denotă și răspunsurile pârâților, iar reclamanta nu a negat acest aspect.

În conformitate cu art. 123 alin. (6) Cod de procedură civilă, faptele invocate de una din părți nu trebuie dovedite în măsura în care cealaltă parte nu le-a negat.

Din considerentele expuse *supra*, pornind de la faptul că decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe au fost adoptate ca rezultat al aplicării unor prevederi legale declarate neconstituționale și interpretării eronate a normelor de drept material, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat, va casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere parțială a cererii de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco.

În conformitate cu art.442, art.444, art. 445 alin.(1) lit. b), alin.(3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Raisa Melnicenco.

Se casează decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 09 august 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani cu privire la încasarea pensiei și se pronunță o hotărâre nouă prin care:

-se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani cu privire la încasarea pensiei;

-se încasează de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în beneficiul Raisei Melnicenco pensia pentru perioada 11 iunie 2009-26 martie 2012;

-în rest cererea de chemare în judecată depusă de Raisa Melnicenco se respinge.
Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

Judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu